

ЩОДО ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНО-КОНСУЛЬТАТИВНОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІН ЗА ВИБОРОМ

Впровадження у навчальний процес так званого блоку «дисциплін за вибором» передбачає врахування особливостей навчання з цих дисциплін. Декілька зауважень взагалі щодо цього блоку. Можливість самостійного вибору студентами певного обсягу дисциплін, безумовно, є свідченням демократизації навчального процесу, що спрямовано на підвищення освіченості майбутніх фахівців, розвиток їх творчих здібностей, формування професійно значущих якостей. Але, як і будь-яка інша, ця інновація має реалізовуватися зважено та обгрунтовано. Мається на увазі, що, по-перше, треба дотримуватися доцільної пропорційності між обов'язковими та вибірковими дисциплінами (що обумовлено єдиним стандартом диплома про вищу освіту), по-друге, є необхідність дуже зважено та обгрунтовано розробляти перелік запропонованих студентам дисциплін за вибором (які мають сприяти індивідуалізації навчання, підвищенню та розвитку знань та вмінь майбутніх фахівців, а не лише відображати наукові інтереси окремих викладачів або сприяти вирішенню проблеми навантаження викладачів певних кафедр за умов скорочення аудиторних занять). По-третє, використання блоку «дисциплін за вибором» доцільно за умов досягнення певного рівня підготовки майбутніх фахівців, а також відповідного усвідомлення ними необхідності та бажання оволодіння певним науково-теоретичним напрямом. Тому використання цього підходу має сенс переважно для випускників — бакалаврів та магістрів. Що стосується студентів молодших курсів, то вибір ними дисциплін переважно здійснюється не усвідомлено, випадково або шляхом наслідування. По-четверте, для того, щоб студенти дійсно мали можливість обирати необхідні для них додаткові курси, які відповідають їх потребам та особливостям, необхідно опрацювати саму систему вибору дисциплін. Вона має бути представлена у достатній тривалості часу (тобто студенти повинні заздалегідь отримувати інформацію про вибіркові дисципліни, мати можливість подумати та обгрунтовано обрати те, що їм цікаво, а не робити це безпосередньо після того, як взагалі дізналися, що їм треба зараз щось

вибирати), доцільно робити певну презентацію пропонованих дисциплін та очікуваних результатів їх вивчення (це може робити завідувач або викладачі кафедр). Тобто свідомий вибір додаткових дисциплін навчання дозволить підвищити якість навчання студентів та зменшити їх бажання змінювати вибрані дисципліни на інші. Та нарешті, по-п'яте, робота студентів з дисциплін за вибором стикається з певними особливостями в організації навчального процесу. Ця проблема особливо виникає у тих випадках, коли певну навчальну дисципліну обрала невелика кількість студентів. Відомо, що за умов достатньої кількості студентів (більше 20 осіб) заняття проводяться стандартно за навчальним планом, тобто лекції, практичні, самостійна та індивідуальна робота. У випадку, якщо дисципліну обрали лише декілька студентів (менше 20), вивчення дисципліни відбувається вже по-іншому, а саме лише в індивідуально-консультативній формі. Саме тут і постають певні питання та проблеми.

Відомо, що в умовах класичної освіти (до якої відноситься і університетська) індивідуальна, самостійна та консультативна форми роботи якби продовжують, наслідують та поглиблюють лекційні заняття. Взагалі, безумовно, існують й інші підходи в організації навчання, наприклад це стосується тренінгових занять, дистанційної форми навчання тощо, але ці підходи доцільні у використанні за певних умов (отримання другої вищої освіти, підвищення кваліфікації вже працюючих за фахом спеціалістів і т. ін.). Тобто мається на увазі, що ці випадки доцільні, якщо навчання проводиться для працюючих фахівців, які вже мають певні знання, але потребують їх поглиблення та вдосконалення своїх навичок.

За умов університетської освіти для досягнення навчальних цілей обмеження навчального спілкування студентів з викладачем рамками індивідуально-консультативної роботи не може не вплинути негативно на якість навчання.

Відповідно до Ухвали Вченої ради Київського національного економічного університету «Про затвердження «Положення про організацію самостійної та індивідуально-консультативної роботи у КНЕУ» від 1 грудня 2005 р. «індивідуальні заняття проводяться зі студентами з метою підвищення рівня їхньої підготовки та розвитку індивідуальних творчих здібностей».

Але для того, щоб це було можливим, для того, щоб якісно виконувати завдання викладача або мати якісь проблемні питання до нього, студенту необхідно мати певний обсяг інформації та знань з курсу. Де він це може отримати, якщо більшість курсів за вибором відноситься до нових, тобто не забезпечених навчально-

методичними матеріалами? Як можна ефективно працювати з економічних дисциплін, якщо навчальну взаємодію у цих випадках зведено в кращому випадку до індивідуальних контактів викладача зі студентом. В той же час відомо, що більшість активних методів навчання передбачає групову взаємодію, яка сприяє кращому розумінню навчального матеріалу та формуванню професійно значущих вмінь та якостей. Таким чином, всупереч декларованим цілям впровадження вибіркового дисциплін (поглиблення та індивідуалізація навчання) реальне вивчення цих дисциплін не відповідає і за таких організаційних умов не може відповідати якісним стандартам.

Можна також зробити певні пропозиції щодо вдосконалення системи поточного контролю вивчення цих дисциплін, що надасть можливість більш якісного опанування навчального матеріалу. За існуючих умов організації навчального процесу до блоку «обов'язкових завдань» доцільно внести різні групи завдань:

- з самостійного опанування теоретичного матеріалу (звітом цієї діяльності може бути загальна підготовка до індивідуально-консультативних занять та підготовки виступів, промов з окремих питань, участь у обговоренні цих питань);

- з виконання певних творчих самостійних завдань з окремих питань курсу (звітом можуть бути письмові роботи);

- з виконання певних завдань на індивідуально-консультативних заняттях (звітом може бути активність студентів, результати виконання цих завдань);

- з підготовки до модульного контролю (звітом може бути результати проходження цього контролю).

*А. В. Вакуленко, доц.,
кафедра менеджменту*

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВИКЛАДАННЯ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ДИСЦИПЛІН УПРАВЛІНСЬКОГО ЦИКЛУ

1. Застосування індивідуального підходу в процесі здійснення навчальної діяльності є тією вимогою, що продиктована особливостями розвитку сучасної економіки. Умови функціонування і розвитку освітніх закладів в інформаційній економіці суттєво відрізняються від особливостей існування і досягнення конкурентних переваг в індустріальну епоху. Більшість рішень, які при-